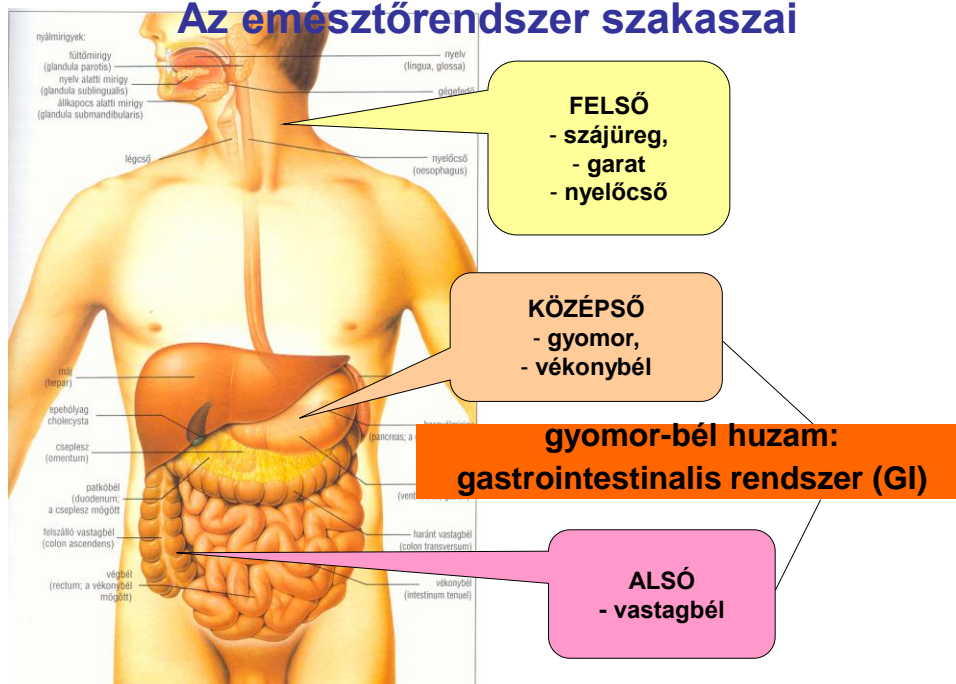

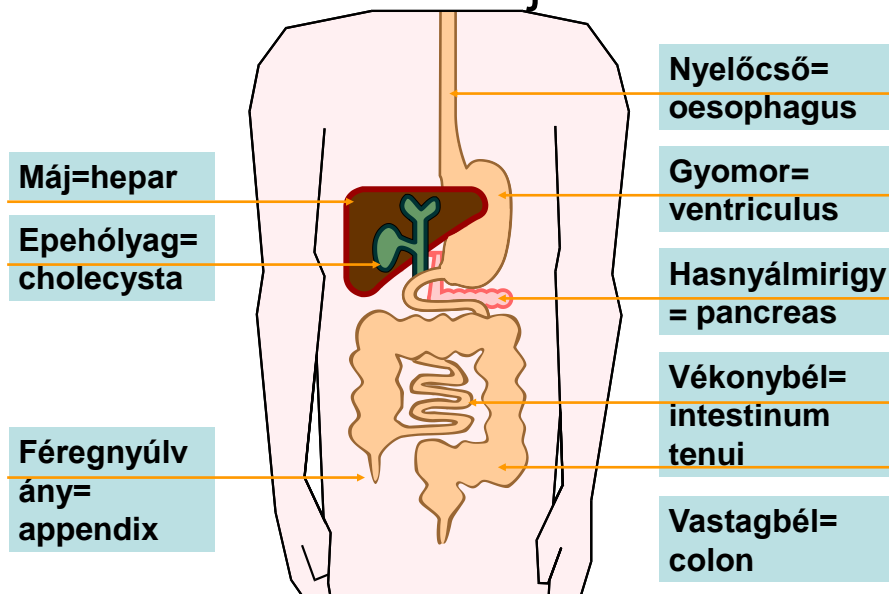
Gasztroenterológiai szakápolástan

Szebeni-Kovács Gyula

Az emésztőrendszer szakaszai

Az emésztőrendszer anatómiája

Emésztőrendszer feladatai

- A táplálék:
  - Felvétele, feldolgozása
  - Emésztése

- A tápanyagok:
  - Lebontása
  - Felszívódása

- Emésztetlen salakanyagok kiürítése

Gastrointstinalis betegségek

- Gyulladásos kórképek
- Fertőző megbetegedések
- Tumoros megbetegedések

Tápcsatorna diagnosztikája

- Megtekintés: szájüreg, fogak, garat és mandulák, has bőre, striák köldök körüli vénás tágulata, ascites, előredomborulás, hányadék, széklet
- Tapintás: nyálmirigyek, has (két kézzel): nyomásérzékenység, felszín egyenetlenség, fájdalom→izomvédekezés
- Kopogtatás: has: légtartalmú szerveknél dobos hang, tömör szerveknél tompulat, ascites, gáz
- Hallgatózás: bélmozgás: korgó hang, néma has
- Laborvizsgálat: pH, bilirubin
- Székletvizsgálat: vér, genny, emésztettség
- Mikrobiológiai vizsgálat: széklet, duodenum nedv, kórokozó

Tápcsatorna diagnosztikája

- Képképző vizsgálat: RTG, CT, MRI, UH,
- Endoszkópia
- Urea- kilégzési teszt
- Székletzsír ürítés vizsgálata
- A rectum digitalis vizsgálata
- Eszközvizsgálat: biopsia
- Laborvizsgálat, Enzimvizsgálat: gama-GT, alkalikus foszfatáz, LDH

Gastroszkópia indikációja

nagyon sokrétű lehet:

- Gyomorfájás, savtúltengés, puffadás,
- hányinger, hányás,
- rossz lehelet,
- fekete széklet, melaena,
- vérhányás,
- „mizerere”,
- savhaematinos hányás

Gastroszopiát megelőző felkészülés

- A beteg a vizsgálatot megelőző nap éjjeltől nem eszik, nem iszik és nem dohányzik.

Az ápoló feladata:

- szomatikus és pszichés felkészítés a vizsgálatra.
- a vitális paraméterek ellenőrzése,
- fogsor, szemüveg vizsgálat előtti eltávolítása,
- a beteg pszichés vezetése,
- Kísérő dokumentumok biztosítása.
- Kompetencia szinten belüli tájékoztatás.

Oesophago-gastro-bulboscopia

Cél: A nyelőcső, gyomor és duodenum vizuális áttekintése, diagnosztikus vagy therapias céllal.

Személyi szükséglet: GE szakorvos, szakasszisztens, adminisztrátor

Eszközszükséglet:

Előre tekintő optikájú, lehetőleg video endoszkóp, fényforrás, mikroprocesszor, monitor, a dokumentációhoz videó vagy printer vagy DVD.

Sterilizálható akcessoriák: biopsiás fogó, citológiai kefe, injector, polypectomiás hurok, stb...

Nagyfrekvenciás vágó, szívó készülék.

Dezinficiálásra alkalmas készülék.

Oesophago-gastro-bulboscopia

Anyagszükséglet:

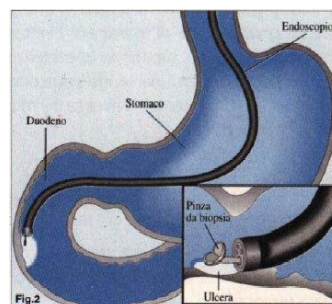
- 2 pár gumikesztyű,
- szájterpesz (csutora),
- Lidocain spray,
- mintavételi tartályok (10%-os formalinnal),
- gyorseszteszt *Helicobacter pylori* megtekintéséhez,
- papírvatta.

Oesophago-gastro-bulboscopia

KIVITELEZÉS:

- A beteg adatainak áttekintése, az indikáció értékelése.
- A beteg felvilágosítása, szóbeli és írásbeli beleegyezés.
- Premedikáció, garatérzéstelenítés(Lidocain spray)
- A beteg bal oldalára történő fektetése a vizsgáló asztalon.
- Az eszköz levezetésével a nyelőcső, gyomor nyombél szakaszának áttekintése.
- Szükség szerint histológiai és bacterológiai biopsiás mintavétel.
- A kóros elváltozások képi dokumentálása.
- Az elvégzett beavatkozások helyének rögzítése, ellenőrzése.
- Az eszköz dezinficiálása. Lelet és vélemény rögzítése illetve archiválása.
- A beteg megfigyelése.

Vizsg. Min. idő: GE szakorvos: 20 perc, end. assz: 40 perc,
adm.:15 perc

ENDOSZKÓPOS RETROGRÁD CHOLANGIO-PANCREATOGRAPHIA /E.R.C.P/

Cél: Az epeutak és/vagy a hasnyálmirigy vezeték radiológiai ábrázolása vízdékony kontrasztanyaggal történő közvetlen feltöltés révén.

Eszközsükséglet:

Automata berendezésben fertőtleníthető duodenoscop(teljesen meríthető), megfelelő fényforrás és nagyfrekvenciás vágó, harapásgátló, RTG készülék, tartozékok, pulzoximeter, Ambuballon.

Anyagsükséglet:

Fertőtlenítő oldatok, Lidocain spray, Dolargan, Atropin, Dormicum, Glucagon, Buscopan,(vagy-vagy) vízdékony kontrasztanyag pl Optiray), fecskendők, vatta, bőrfertőtlenítő, papírvatta, kézenléti gyógyszerek.

KIVITELEZÉS

- A beteg adatainak előzetes áttekintése és tájékozódás. A beteg felvilágosítása és szóbeli, írásbeli beleegyezés elnyerése. A beteg adatainak rögzítése.
- Garatérzéstelenítés.
- A beteg felfektetése a vizsgáló asztalra, félig hasra fordítva.
- Földelés rászerezése a nagyfrekvenciás vágókészülék miatt. Premedikáció beadása, harapásgátló beillesztése.
- A duodenoszkóp mivel oldalra tekintő optikával rendelkezik, szinte vakon vezethető le a nyelőcsövön keresztül a gyomorba, majd onnan a duodenumba.
- Kiegyenesítő manőver következtében a Vater papilla látótérbe hozható és jól katéterezhető.
- Kontrasztanyaggal töltjük fel a d. choledochust vagy szükség esetén a d. Wirsungianust.
- A Vater papilla nyílása be is metszhető kő eltávolítás céljából vagy drenálható epeelfolyás biztosításának céljából.

PERCUTAN ENDOSZKÓPOS GASTROSTOMA /PEG/

Cél:

- A nyelésképtelen beteg enterális táplálhatóságának megteremtése.

Eszközsükséglet: video gastroscop, biopsiás fogó, hurokfogsorvédő, szívó, számítógép

Anyagsükséglet: db PEG szett tartozékai: szike, trokár, műanyag kanül, fonál, tápkanül, külső rögzítő lemez, különböző méretű adapterek, 0,9%-os NaCl.

- **Premedikációhoz:** Midazolam Torrex 5mg, Lidocain spray, fecskendő, tű.
- **Dezinficiáláshoz:** lemosó, bőrfertőtlenítő, géz, izoláló kendő, 2 pár steril kesztyű, csipesz, kocher, borotva, ledobótál
- **Érzéstelenítéshez:** Injekciós tű, fecskendő, 2%-os Lidocain amp., steril gézlap, ragtapasz.

KIVITELEZÉS

- A beteg adatainak előzetes áttekintése.
- A beteg vagy hozzátartozó szóbeli felvilágosítása és írásos beleegyezése.
- A beteg felfektetése a vizsgáló asztalra.(hanyatt-feje oldalra fordítva, ügyelve az aspiratio elkerülésére)
- Premedikáció elvégzése.
- A gastroscop levezetése, kellő intenzitású transzillumináció észlelése esetén a punkció helyének kijelölése.
- Szükség esetén borotválás, lemosás, bőrfertőtlenítés, izolálás.
- A hasfal rétegeinek érzéstelenítése.
- Börmetszés szikével a punkció helyén.

KIVITELEZÉS

- A trokár és az azt borító műanyag kanül beszúrása /a gyomor felől endoszkóp ellenőrzése mellett/
- A trokár eltávolítása után a fonal átvezetése a kanülon át a gyomorba.
- A fonal megragadása biopsziás fogóval vagy polypectomiás hurokkal és kihúzása szájon át a gastroscoppal együtt.
- A tápkanül rákötése a fonal száj felőli végéhez, majd behúzása a gyomorba, áthúzása a hasfalon.
- A vezető műanyag kanül eltávolítása, a fonal elvágása.
- A külső rögzítő lapocska zárókapocs, adapter felhelyezése.
- Kontroll gastroscopia, a tápszonda átmosása fiziológiás sóval. Steril fedő kötés felhelyezése. A szükséges képek rögzítése, dokumentálás, leletírás, archiválás. Tájékoztatás a tápszonda használatáról.

Felső szakasz betegségei Száj, szájüreg gyulladásos megbetegedései

- **Sztomatitis,**
- **Herpes labialis,**
- **Glossitis,**

Sztomatitis, Glossitis,

Patofiziológia

- mechanikai trauma,
- irritáció, maceráció (dohány, forró étel stb.).
- Inflamatio...

Tünetek

- **Fájdalom,**
- **Látható tünetek: erosio**
- **Discomfort érzés...**

Szájüreg	
Ápolási diagnózis	Ápolási célkitűzés
Fájdalom kialakulása az erosio, gyulladás miatt.	Fájdalom mérséklése, megszüntetése 1 órán belül.
Táplálkozás zavara a fájdalom miatt.	Az energiaigénynek megfelelő táplálkozás biztosítása 12 órán belül
Fertőzés kockázata a felmaródás miatt	A fertőzések megelőzése (folyamatosan)
Nyelés nehezítettsége a fájdalom miatt	A szájon keresztüli táplálkozás megkönnyítése 2 órán belül.
Diskomfortérzés a fájdalom miatt	Diskomfortérzés megszüntetése

Egészségfejlesztés

- a szájüregi rák kockázata
- dohányzás és a túlzott alkoholfogyasztás megszüntetése
- nem gyógyuló szájnyálkahártya-
elváltozásokkal forduljon minél előbb
orvoshoz,
- Szájhygiénia ...

Szájüregi rák

- Leginkább férfiak betegsége 40 év felett
- Összes daganat közül 7%
- Letalitás magas
- Dohányzás, alkohol, ékszer
- a marihuána használat,
- munkahelyi vegyi anyagok,
- vírusok (humán papilloma vírus)

Carrie D Llewellyn, Karen Linklater, Janine Bell, NewellW Johnson, Saman Warnakulasuriya
An analysis of risk factors for oral cancer in young people: a case-control study
Oral Oncology, 2004 - Elsevier

Szájüregi rák

- CT, MR- vizsgálat
- Ok megszüntetése,
- műtét, kemoterápia és/vagy sugárkezelés
- Terv készítése már az otthoni gondozásra
- Család és kliens edukáció, Kelkészítés az otthoni gondozásra.
- Támogató csoportok

Felső szakasz betegségei Nyelőcső (gyulladásos) megbetegedései

- **oesophagitis,**
- **Diverticulum oesophagei,**
- **Gastrooesophagealis reflux betegség (GORB),**
- **Hiatus hernia,**

Nyelőcső megbetegedései

Patofiziológia

- mechanikai trauma (gyakori szondázás),
- irritáció, maceráció (alkohol, forró étel stb., saerosio).
- Inflammatio...

Tünetek

- **Fájdalom, vérzés**
- **Hányinger, hányás**
- **Foetor,**
- **Discomfort érzés...**

GORB

- Irodalmi adatok szerint az emberiség 30-40%-a szenved a refluxbetegség következményeitől.
- Gastrooesophagealis reflux betegségben szenvedők csupán 60-70%-ánál látható makroszkópos elváltozás a nyelőcső nyálkahártyáján

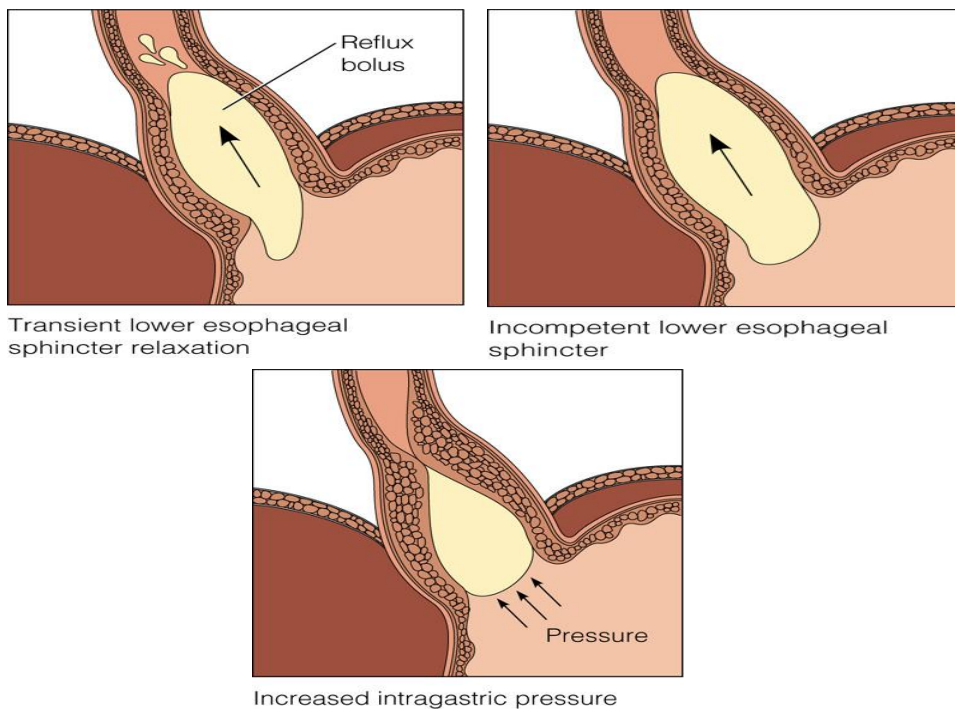
GORB tünetek

- Gyomorégés az étkezés után, előrehajló pozícióban, vagy fekvő testhelyzetben fokozódó panaszok
- Savas regurgitáció egészen a szájüregig,
- Nyelési fájdalom
- Az atípusos mellkasi fájdalom
- Torokfájás és rekedtség
- Bronchospasmus és laryngospasmus

Gurski RR, da Rosa AR, do Valle E, de Borba MA, Valiati AA.

Extraesophageal manifestations of gastroesophageal reflux disease.

J Bras Pneumol. 2006 Mar-Apr;32(2):150-60. Review. English, Portuguese.

GORB Szövődmények

- A nyelőcső szűkülete → dysphagia
- Barrett-nyelőcső: változások a nyelőcső nyálkahártyájának sejtjeiben
- fokozott kockázata a nyelőcsőrákra

GORB Diagnózisa

- Bárium nyelési RTG
- endoszkópia: képi megjelenítés; biopszia végezhető
- 24 órás pH monitorozás
- Nyelőcső manometria,
- A nyelőcső motilitás vizsgálatok

GORB	
Ápolási diagnózis	Ápolási célkitűzés
Fájdalom kialakulása az erosio, gyulladás miatt.	Fájdalom mérséklése, megszüntetése 1 órán belül.
Táplálkozás zavara a fájdalom miatt.	Az energiaigénynek megfelelő táplálkozás biztosítása 12 órán belül
Diskomfortérzés a savas regurgitáció miatt	A regurgitációs alkalmak megkevesbítése (folyamatosan)
Nyelés nehezítettsége a fájdalom miatt	A szájon keresztüli táplálkozás megkönnyítése 2 órán belül.
Testsúly csökkenésének kockázata a nem megfelelő energia-bevitel miatt	A testsúly szinten tartása.
Diskomfortérzés a fájdalom miatt	Diskomfortérzés megszüntetése

Fájdalom a savas felmaródás miatt

MEGHATÁROZÓ JELLEGZETESSÉGEK

Szubjektív:

- a fájdalomról a beteg szavakban vagy skála segítségével számol be

Objektív:

- védekező tartás és viselkedés
- önmagára figyelés
- beszűkült érdeklődési kör (csökkent időérzék, visszahúzódás, megzavart gondolkodási folyamat)
- a beteg igyekszik saját figyelmét a fájdalomról elterelni (nyögés, sírás, felalá járkálás, mások társaságának, feladatoknak a keresése, nyugtalanság)
- Fájdalmas arckifejezés (megtört, fájdalmas tekintet, eltorzult vonások).
- Megváltozott izomtónus (a lazaságtól a merevségtől minden előfordulhat).
- Olyan vegetatív válaszeljenségek, amelyeket stabilis idült fájdalomban nem lehet észlelni (erős izzadás, vérnyomáscsökkenés, szapora pulzus, tág szembogár, szapora, gyér vagy szabálytalan légzés).

Fájdalom a savas felmaródás miatt

AZ EREDMÉNYESSÉG KRITÉRIUMAI

Az egyén a következőkre válik képessé:

- Beszámol arról, hogy mások is megerősítik fájdalma fennállását.
- Beszámol a fájdalom csökkenéséről, amely a (megnevezett fájdalomcsökkentő) rendszabály hatásaként következett be.

Ápolói beavatkozások teendők

- Mérje föl az ápoló az egyén által érzett fájdalmat, határozza meg a legnagyobb és a legkisebb fájdalom mértékét.
- Szolgáltson pontos tájékoztatással a hozzászokástól való félelem elosztatására.
- Éreztesse a beteggel, hogy elfogadja fájdalomra adott reakcióját.
  - Ismerje el a fájdalom valóságát.
  - Hallgassa végig figyelmesen a beteg fájdalommal kapcsolatos aggodalmait.
  - Közölje vele, hogy igyekszik fájdalmát megítélni, hogy jobban megértse természetét (nem azt ellenőrzi, valódi-e fájdalma).
- Kérdezze ki a családot, nem vallanak-e téves nézeteket a fájdalomról vagy leküzdéséről.

Ápolói beavatkozások teendők

- Gondoskodjék arról, hogy a beteg napközben is tudjon pihenni, éjjel pedig legyen módja megszakítás nélkül aludni.
- Tanítsa meg a beteget valamelyik olyan módszerre, amellyel akut fájdalom idején elterelheti saját figyelmét a fájdalomról (PI. számolja meg egy kép elemeit).
- Tanítsa meg noninvazív fájdalomcsillapító módszerekre.
- Lásssa el a beteget az előírt fájdalomcsillapító gyógyszerrel úgy, hogy optimális legyen a hatása.
- Fájdalomcsillapító beadása után 30 perc múlva térjen vissza a beteghez, és ellenőrizze, hatott-e a szer.

Az erőkifejtés csökkent tűrése

kötelező vonások

- légzés
  - Nehézlégzés, légszomj
  - a légzésszám igen nagy fokú emelkedése
  - a légzésszám csökkenése
- érverés
  - gyenge
  - pulzusszám csökken
  - pulzusszám erősen emelkedik
  - ritmusa megváltozik
- Vérnyomás
  - erőkifejtés alatt nem emelkedik
  - a diastolés nyomás 15 Hgmm-rel emelkedik

Nem kötelező vonások

- Sápadság vagy cyanosis
- Gyengeség.
- fáradékonyság.
- Zavartság
- szédülés.

Az erőkifejtés csökkent tűrése AZ EREDMÉNYESSÉG KRITÉRIUMAI

Az egyén a következőkre válik képessé:

- Felismeri, milyen tényezők csökkentik fizikai teljesítőképességét.
- Eléri a személyére kiszabott mobilitási maximumot.
- Hypoxiás jelei csökkennek (pulzus, vérnyomás, légzés- szám).
- Mérséklődnek a csökkent tűrőképesség okozta tünetei.

Az erőkifejtés csökkent tőrése tevékenységek

- Mérje föl az ápoló az egyénnek erőkifejtésre adott válaszát.
- Fokozatosan emelje a fizikai aktivitás mennyiségét.
- Tanítsa meg a beteget, hogyan takarékoskodhat erejével.

Hyperthermia

Jelek, tünetek, melyek a diagnózishoz társulnak.

Kötelező vonások:

- a testhőmérséklet magasabb, mint 37 °C

Nem kötelező vonások:

- tachycardia
- meleg tapintatú, kipirult bőr
- libabőr
- didergés
- étvágytalanság
- fejfájás
- rossz közérzet

Hyperthermia - kockázati vagy kapcsolódó tényezők

A problémát kialakító tényezők:

- Kórélettani tényezők
- Kezeléssel kapcsolatos tényezők
- Helyzetből adódó tényezők
- Életkori tényezők

Hyperthermia

AZ EREDMÉNYESSÉG KRITÉRIUMAI

Az egyén a következőkre válik képesé:

- Ismeri a hyperthermia kockázati tényezőit.
- Elmondja, milyen módon lehet a hyperthermiát elkerülni.
- Normális testhőmérsékletet tart fenn.

Ápolói teendők

- A testhőmérséklet csökkentése
  - Fizikális,
  - Kémiai: gyógyszeres

Folyadékbevitel

- Több folyadékra van szüksége,
- Folyadéklap vezetése

Szorongás

Kötelező vonások

- A tünetek három síkon jelentkezhetnek: testi, érzelmi és értelmi síkon. A tünetek a szorongás mértékétől függenek.

Testi tünetek:

- P ↑, RR ↑
- Reszkető hang/megváltozott hangszín.
- Álmatlanság. Remegés.
- Fáradékonyság és gyöngeség.
- Nyugtalanság.
- Szívdobogás érzése.
- Szapora légzés. Szédülés, ájulás.

Szorongás

Kötelező vonások

Testi tünetek:

- Kipirult vagy
- Erős izzadás.
- Szájszárazság.
- Tág pupilla.
- Különböző fájdalmak
- sápadt arc.
- Hányinger vagy/és hányás.
- Zsibbadás.
- Gyakori vizelés.
- Hő- és hideghullám érzése.
- Hasmenés.

Szorongás

Kötelező vonások

Érzelmi jelenségek

- szorongatottság
  - az önbizalom elvesztése
  - kiszolgáltatottság
  - az önuralom elvesztése
  - feszültség, bezártság
  - képtelen lazítani
  - közelgő katasztrófa sejtése
  - idegesség
  - a kezdeményezőkedv megszűnése
  - vádaskodás
  - önmegvetés
  - összerezzelés
- Az egyénen megfigyelhető:
- ingerlékenység, türelmetlenség
  - hibákat talál magában és másokban
  - dühkitörések
  - visszahúzódás
  - sírásra való hajlam

Szorongás
Kötelező vonások
Értelmi jelenségek

- Csökkent koncentrációképesség.
- Nem vesz tudomást környezetéről.
- Feledékenység.
- Rágódás.
- Múltba fordulás, elfordulás a jelentől és a jövőtől.
- A gondolkodás elakadása (képtelen emlékezni).
- Túlzott éberség.

**AZ EREDMÉNYESSÉG
KRITÉRIUMAI**

Az egyén a következőkre válik képessé:

- Megfogalmazza saját szorongását és megküzdésének módjait.
- Testi és lelki közérzetének javulásáról számol be.
- A szorongás kezelésében hatékony megküzdési módszereket vet be, amelynek eredményeképpen ...

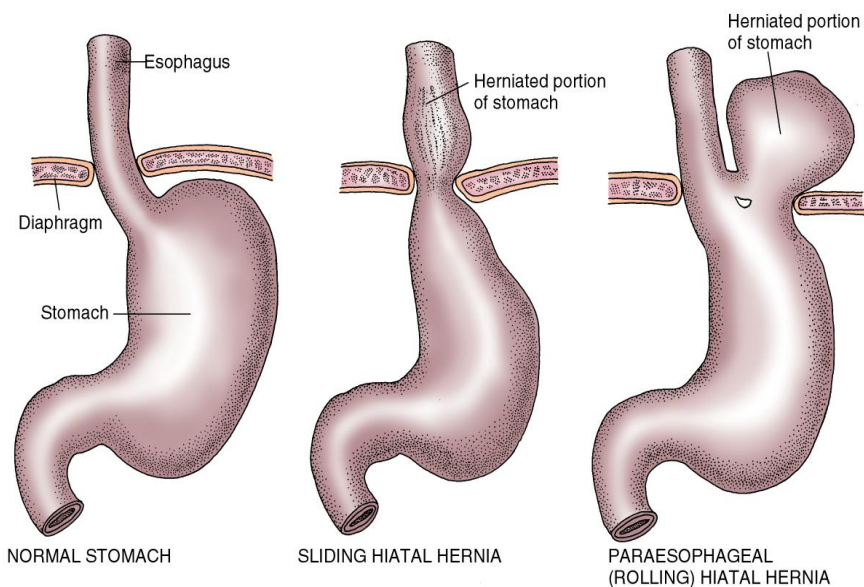

Diéta és Életmód vezetés

- Ne fogyasszon savas ételeket (paradicsom, fűszeres, citrus félék, kávé)
- Ételek mellőzése, amelyek relaxálják a nyelőcső záróizmát vagy késleltetik a gyomor ürülését (zsíros ételek, csokoládé, borsmenta, alkohol)
- Ideális testsúly fenntartása
- Fogyasszon kis adagokat és evést követően törekedjen a függőleges testhelyzetre 2 órán át,
- Ne egyen lefekvés előtt 3 órával
- Az ágy fejrészét emelje meg
- Kerülje a dohányzást
- Mélyre hajolást kerülje és viseljen laza ruházatot

Hiatus hernia

- Gyomor egy része a rekeszizom nyílásán keresztül felcsuszamlik a mellüregbe.
- Hajlamosító tényezők a következők:
  - fokozott hasúri nyomás
  - Életkor
  - Trauma
  - veleszületett gyengeség
  - Fekvő testhelyzet

Hiatus hernia

- Tünetek: Hasonló a GERD
- Diagnosztikai vizsgálatok:
  - Bárium nyelési RTG
  - endoszkópia

Kezelés

- Hasonló a GERB-hez: az étrend és életmódbeli változások, gyógyszerek
- Ha a konzervatív kezelés nem hatékony, műtét: általában Nissen LF

Lafullarde T, Watson DI, Jamieson GG, Myers JC, Game PA, Devitt PG.
Laparoscopic Nissen fundoplication: five-year results and beyond.
 Arch Surg. 2001 Feb;136(2):180-4.

Egészségfejlesztés

- Korai rákmegelőző elváltozások!
- Dohányzás és a túlzott alkoholfogyasztás megszüntetése,
- Táplálkozási szabályok!
- Testhelyzet szerepe! ...

Középső szakasz betegségei Gyomor megbetegedései

- **Gastritis,**
- **Ulcus ventriculi, ulcus duodeni,**

Gyomor megbetegedései

Patofiziológia

- irritáció, maceráció (alkohol, forró étel, gyógyszerek stb.).
- Infectio Helicobacter pylori...
- Idegrendszeri tényezők
- Autoimmun...

Tünetek

- **Fájdalom, vérzés**
- **Hányinger, hányás**
- **Anaemia,**
- **Discomfort érzés**
- **Carcinomatosis malf...**

Gyomorhurut

- Gyomor nyálkahártyájának gyulladása a gyomornyálkahártya irritáció miatt. (általában védve)
- a nyálkahártya-barrier sérülése esendővé teszi a gyomorfallal a gyomorsav és az enzimek erosív hatásának.

Típusai

- Heveny gyomorhurut
- Krónikus

Acut gastritis

Okok

- Irritáló anyagok: az aszpirin és más nem szteroid gyulladásgátlók, kortikoszteroidok, alkohol, koffein
- Maró anyagok lenyelése: lúgos vagy savas
- sugárterápia, egyes kemoterápiás szerek
- Felmaródásos forma: amely akut stressz által kiváltott, életveszélyes állapot szövődménye, (Curling fekély) gyomornyálkahártya szöveve ischaemiás lesz.

Gastritis tünetei

- Enyhe: étvágytalanság, enyhe gyomortáji kellemetlen érzés, böfögés
- Súlyosabb: hasi fájdalom, hányinger, hányás, haematemesis, melaena
- Eróziós: nem jár fájdalommal, vérzés jelentkezik a stresszt jelentő eseményt követő második napon vagy később.
- Ha a perforáció előfordul a szövődmény peritonitis.

Acut gastritis terápia

- Per os táplálás kerülése 6 - 12 órán át, majd ezt követően nem terhelő folyadékkal kezdünk fokozatosan.
- intravénás folyadék-és elektrolit ha fel van tüntetve.
- Gyógyszerek: protonpumpa gátló vagy H₂-receptor blokkoló; védi a gyomor nyálkahártyát.
- nazogasztrikus szondán keresztüli gyomortartalom eltávolítása, ha a gyomorhurutot maró anyag lenyelése okozta, hánytatni tilos.

Krónikus gastritis

- Progresszív betegség
- A kezdődő felszínes gyulladás, a gyomor szövetek sorvadásához vezet.
- **A típus:**
  - autoimmun eredet: észak-európai származású embereknél gyakoribb, a sósav és pepszin szekréció elvesztése, anaemia alakul ki.
    - (parietális sejtek által termelt intrinsic faktor amely szükséges a B12 vit. felszívódásához.)
- **B típus:**
  - életkorral nagyobb valószínűséggel fordul elő,
  - krónikus nyálkahártya fertőzés (*Helicobacter pylori*),
  - kockázat?:összefüggő kockázat a peptikus fekély és gyomorrák
- **C típus:**
  - (epereflux vagy NSAID okozta gastritis).

Diagnosztikai vizsgálatok

- Gyomor elemzés: sósav szekréció felmérése
- Labor: Hemoglobin, hematokrit, vörösvértest, vas
  - A szérum B 12-vitamin
- endoszkópia: nyálkahártya áttekintése:
  - Erosio,
  - vérzés,
  - Biopszia
  - Terápiásan elektro vagy lézeres koaguláció

gastritis	
Ápolási diagnózis	Ápolási célkitűzés
Fájdalom kialakulása az erosio, gyulladás miatt.	Fájdalom mérséklése, megszüntetése 1 órán belül.
Táplálkozás zavara a fájdalom miatt.	Az energiaigénynek megfelelő táplálkozás biztosítása 12 órán belül
Fáradékonyság az anaemia miatt	Fáradékonyság megszüntetése, megelőzése
Életminőség zavara a fáradékonyság, gyengeség miatt	Erőforrások mobilizálása

Megromlott közérzet

Kötelező vonások

- A beteg elmondja, hogy nem érzi jól magát, vagy ez látszik rajta.

Nem kötelező vonások

- Akut fájdalom kiváltotta vegetatív válasz
  - Vérnyomáscsökkenés
  - szapora pulzus
  - szapora légzés
  - erős verejtékezés
  - tág pupilla
  - védekező testtartás
  - fájdalmas arckifejezés
  - sírás, nyögés
  - rosszullet
  - hányinger, hányás

Idült fájdalom

- Idült fájdalom: Az egyén 6 hónapnál hosszabb ideig állandó vagy intermittáló fájdalmat érez.

Kötelező vonások

- Az egyén arról számol be, hogy fájdalma 6 hónapnál hosszabb ideje áll fenn (lehet, hogy ez az egyetlen panasz).

Nem kötelező vonások

- Diszkomfort.
- Harag, csalódottság, nyomottság a helyzet következtében.
- Fájdalmas arckifejezés.
- étvágytalanság, fogyás.
- Álmatlanság.
- Óvatos mozdulatok.
- Feszés izmok.
- Az érintett terület színváltozása.
- Reflexzavarok.

Idült fájdalom

AZ EREDMÉNYESSÉG KRITÉRIUMAI

Az egyén a következőkre válik képessé:

- 1. Arról számol be, hogy mások is igazolják fájdalma fenn- állását.
- 2. Válogatott noninvazív fájdalomcsillapító módszereket alkalmaz fájdalma enyhítésére.
- 3. A fájdalom javulásáról és napi tevékenységének fokozódásáról számol be.

Ápolói beavatkozások teendők

- Mérje föl az ápoló az egyén által érzett fájdalmat, határozza meg a legnagyobb és a legkisebb fájdalom mértékét.
- Szolgáltson pontos tájékoztatással a hozzászokástól való félelem elosztatására.
- Éreztesse a beteggel, hogy elfogadja fájdalomra adott reakcióját.
  - Ismerje el a fájdalom valódiságát.
  - Hallgassa végig figyelmesen a beteg fájdalommal kapcsolatos aggodalmait.
  - Közölje vele, hogy igyekszik fájdalmát megítélni, hogy jobban megértse természetét (nem azt ellenőrzi, valódi-e fájdalma).
- Kérdezze ki a családot, nem vallanak-e téves nézeteket a fájdalomról vagy leküzdéséről.

Ápolói beavatkozások teendők

- Gondoskodjék arról, hogy a beteg napközben is tudjon pihenni, éjjel pedig legyen módja megszakítás nélkül aludni.
- Tanítsa meg a beteget valamelyik olyan módszerre, amellyel akut fájdalom idején elterelheti saját figyelmét a fájdalomról (Pl. számolja meg egy kép elemeit).
- Tanítsa meg noninvazív fájdalomenyhítő módszerekre.
- Lássza el a beteget az előírt fájdalomcsillapító gyógyszerrel úgy, hogy optimális legyen a hatása.
- Fájdalomcsillapító beadása után 30 perc múlva térjen vissza a beteghez, és ellenőrizze, hatott-e a szer.

Hasmenés

Kötelező vonások

- Laza, vizes széklet és/vagy fokozott gyakoriság.

Nem kötelező vonások

- Sürgető székelési inger.
- Bélgörcs, hasfájás.
- Élénk bélhangok.
- Nagy térfogatú vagy vízdúsabb széklet.

Hasmenés

AZ EREDMÉNVESSÉG KRITÉRIUMAI

Az egyén a következőkre válik képessé:

- Ismerteti a felismert kiváltó tényezőket.
- Elmagyarázza a beavatkozások lényegét.
- A hasmenés javulásáról számol be.

Ápolói beavatkozások teendők

- Mérje fel az ápoló az okozó vagy hajlamosító tényezők fennállásának lehetőségét: szondatáplálás, étrendi hibák, fertőzött étel, ételallergia, külföldi utazás, székletbeékelődés.
- Mérsékelje a hasmenést.
  - Függesse fel a szilárd táplálékok adását.
  - Rostmentes folyadékokat adjon (rostmentes gyümölcsle, húsleves).
  - Mellőzze tejtermékek, zsír, teljes gabona, nyers gyümölcs és zöldség adását.
  - Fokozatosan bővítse az étrendet előbb pépes, majd szilárd ételekkel (keksz, joghurt, rizs, banán, almapüré).

Ápolói beavatkozások teendők

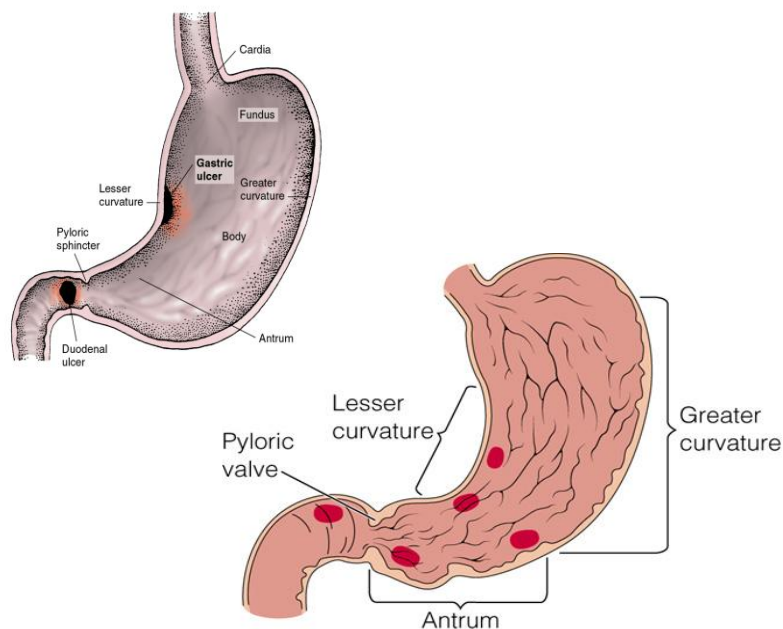
- Fokozza a szájon át való folyadékbevitelt, érje el, hogy a vizelet fajsúlya elérje a normális hígságot (világos szalmasárga szín).
- Beszélje le a beteget forró vagy nagyon hideg ételek fogyasztásáról.
- Magyarázza el a betegnek és közeli hozzátartozóinak, milyen beavatkozásokkal lehet a jövőben a hasonló epizódokat megelőzni.

Gyomor- és nyombélfekély

- A muscularis mukózára terjedő szövethiányt jelenti.
- Krónikus folyamat ezért gyakran használják az ulcus-betegség elnevezést
- Minden életkorban előfordulhat, öregkorban atípusos.
- Jellemzi a periodocitas (inactiv – activ).
- Pszichoszomatikus eredet.

Gyomor- és nyombélfekély OKOK

- Pszichoszomatikus eredet.
- Hormontényezők: gastrin, inzulin, mellékvesekéreg hormonok.
- Alkati tényezők (0-s vércsop.)
- Gyógyszerek: szalicilátok, steroidok
- Nikotin, Coffein, fűszerek, alcohol

Diagnózis

- Endoszkópia (H. pylori),
- Urea kilégzési teszt,
- EGD-esophagogastroduodenoscopy
- Laborvizsgálat
  - szérum és
  - széklet vizsgálat

Szövődmények

- Vérzés
- Perforatio
- Stenosis pylori
  - Gyomor RTG
- carcinoma

fekélybetegség esetén	
Ápolási diagnózis	Ápolási célkitűzés
Heveny/idült fájdalom a fokozott gyomorsav-elválasztás miatt.	Fájdalom mérséklése, megszüntetése 1 órán belül.
Táplálkozás zavara a fájdalom miatt.	Az energiaigénynek megfelelő táplálkozás biztosítása 12 órán belül
Életminőség zavara a fájdalom miatt	Az életminőség javítása, fájdalmak megszüntetése (folyamatosan)
Hasmenés a gyógyszereknek a bélrendszerre kifejtett hatása miatt	hasmenés mérséklése.
Szorongás kialakulásának kockázata, a betegség kimenetele miatt.	Szorongás megelőzése.

Ápolói teendők

- Vérvétel és a minta eljuttatása a laborba
- Széklet vizsgálat
  - vizsgálatra küldése mintavétellel a labor számára
- Gastrocult teszt: - segítségével hányadékból vagy gyomortartalomból vér mutatható ki.
- Gyomortartalom nyérése nasogastricus szonda levezetése

Ápolói teendők

- Pszichés vezetés,
- Diétás tanácsok
- Egészségfejlesztés

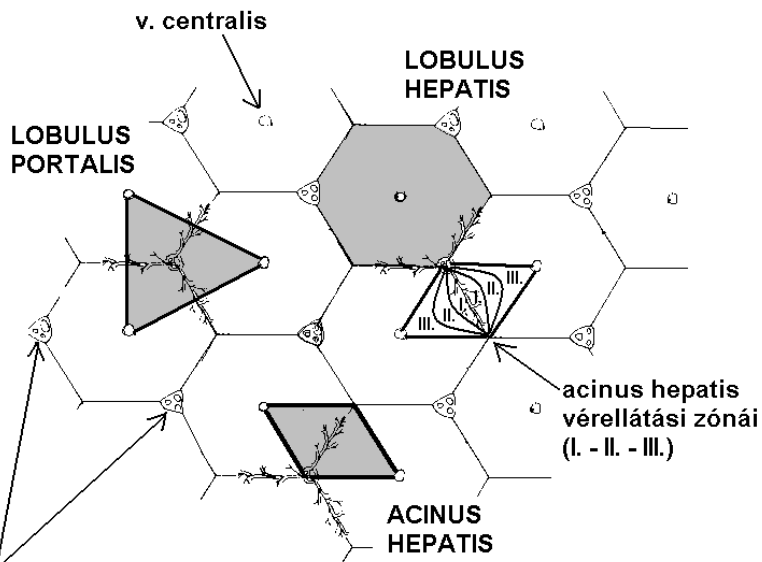
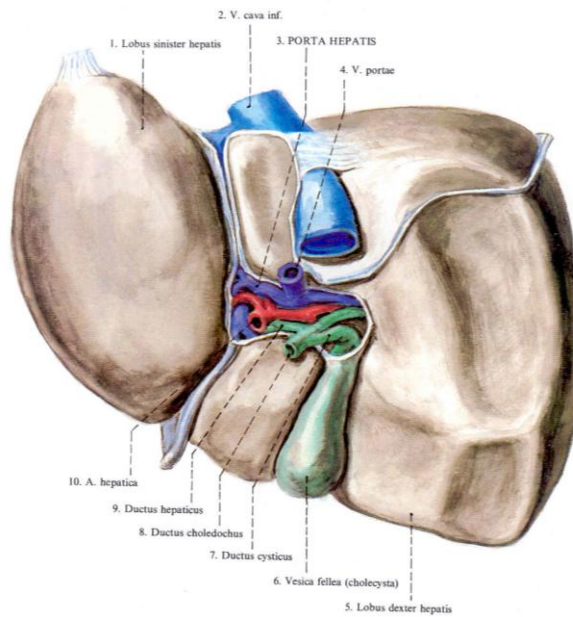
gyulladásos bélbetegségek esetében	
Ápolási diagnózis	Ápolási célkitűzés
Idült fájdalom a bél gyulladásos folyamata következtében.	A fájdalom csökkentése 1 órán belül.
Életminőség zavara a fájdalom miatt	Az életminőség javítása, fájdalmak megszüntetése (folyamatosan)
Hasmenés a bél gyulladásos folyamata következtében.	Hasmenéses epizódok csökkentése.
Táplálkozás zavara a szervezet szükségleteihez képest csökkent energia felvétel, hányinger, hasmenés, stb. miatt.	Megfelelő energia bevitelről gondoskodni 24 órán belül.
A perianalis bőr károsodásának kockázata.	A bőrkárosodás kivédése (foly.)

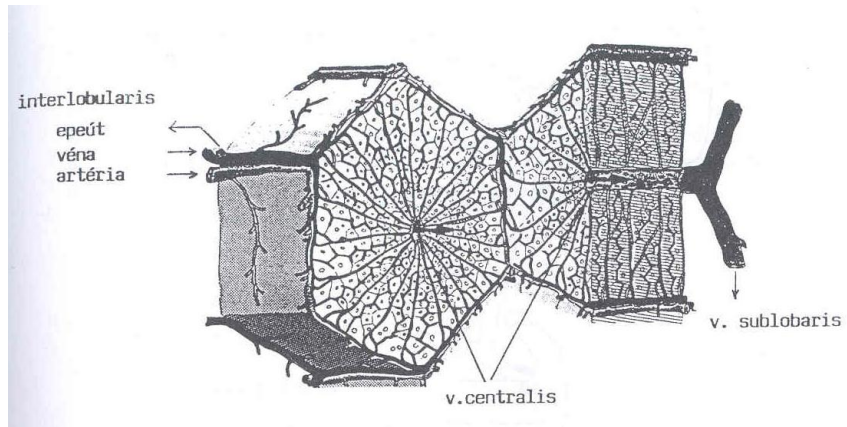
Máj és a hasnyálmirigy megbetegedései

Máj működése, feladatai

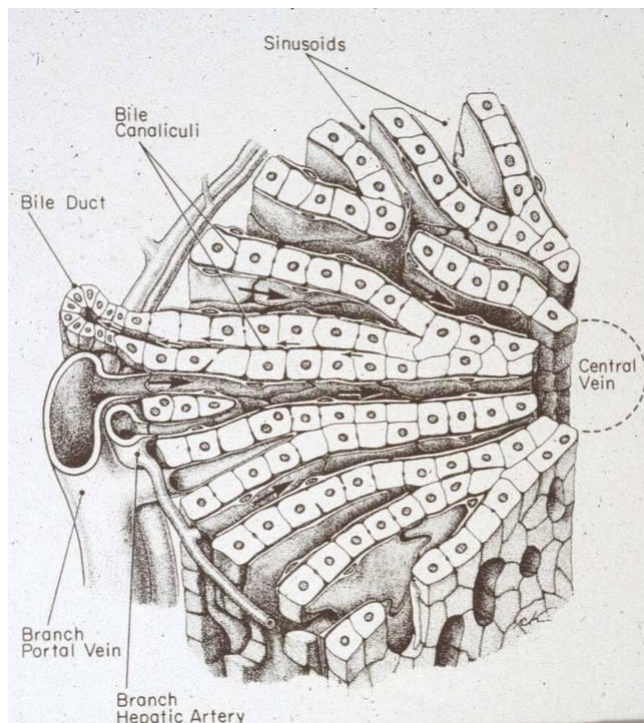
- epetermelés
- vörösvértestek szétesése után a vérfesték epefestékké alakítása, majd ebből vizeletfesték (urobilin) és székletfesték (szterkobilin)
- Detoxicatio =méreganyagok hatástalanítása (alkohol, gyógyszer>>májkárosító)
- fehérjetermelés (albumin, globulin, prothrombin)
- részvétel fehérje, szénhidrát, zsíryanycserében
- raktározás> vitaminok, vas
- A-vitamin-képzés
- Vérképzés (intrauterin)

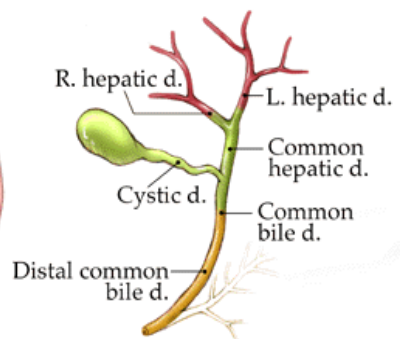
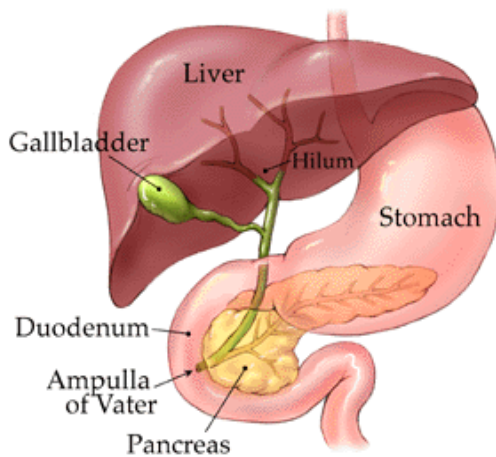
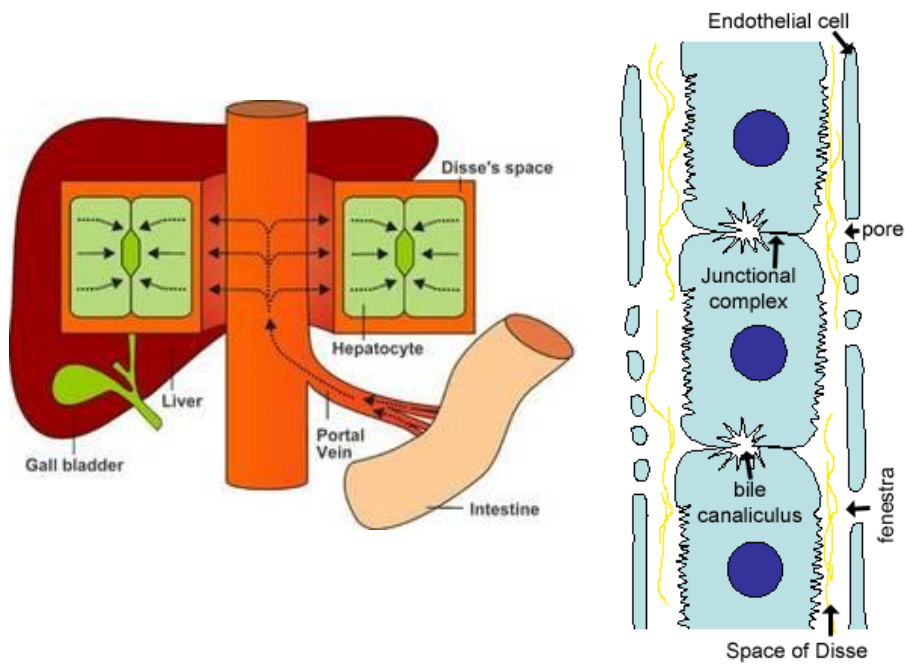

- portalis / Glisson - trias
 - ductus choledochus ← ductus interlobularis
 - v. portae → v. interlobularis
 - a. hepatica propria → a. interlobularis

Máj-lobulus szerkezete és keringésrendszere

- Intrahepatic -in the liver
- Perihilar -near the hilum (where the bile ducts exit the liver)
- Distal Extrahepatic- outside the liver

Májbetegségek felosztása

- Vírusos májbetegségek
- Alkoholos májbetegségek
- Autoimmun kórképek
- Gyógyszeres májkárosodás
- Örökletes májbetegségek
- Az intrahepatikus epeutak betegségei
- A máj ereinek betegsége
- A máj daganatos betegségei

A májkárosodás fő mechanizmusai

- Zsírmáj
  - Alkoholos és nem-alkoholos
- Hepatitis
  - Akut és krónikus
    - Vírusos, toxikus, stb.
- Cholestasis-epepangás
  - Primer biliaris cirrhosis stb

A májkárosodás végső stádiuma

- A májsejtek károsodása, pusztulása
- Az epeutak betegségei
- A májparenchyma sejteinek fokozatos csökkenése
- Collagén kötőszövet felszaporodása
- A máj szerkezetének felbomlása
- Cirrhosis kialakulása

Vizsgálatok máj és epebetegségeken

- Anamnézis, fizikális vizsgálat
- Laborvizsgálatok :
  - cukorterhelés
  - fehérjeszint mérés
  - Enzimvizsgálatok /GOT, GPT, LDH, ALP, gamma-GT/
  - prothrombin szint
  - se. vas/ Fe/, réz / Cu/ szint mérés
  - immunvizsgálatok,
- Eszközös vizsgálatok:
  - hasi UH, májscintigráfia, májbiopszia
  - az epehólyag és epeutak rtg.vizsgálata
  - koleszcintigráfia: orális vagy intravénás
  - Endoscopia, Szövettan

Icterusok elkülönítése

	Bőr		Széklet	Vizelet	
	iBi	dBi		Bi	UBG
Hemolitikus	nő	-	sötét	-	nő
Mechanikus	N	nő	világos	nő	csökken
Hepatocell.	nő, N	nő	világos, N	nő	nő, N

A májműködés elégtelensége

Szervi (parenchimás):

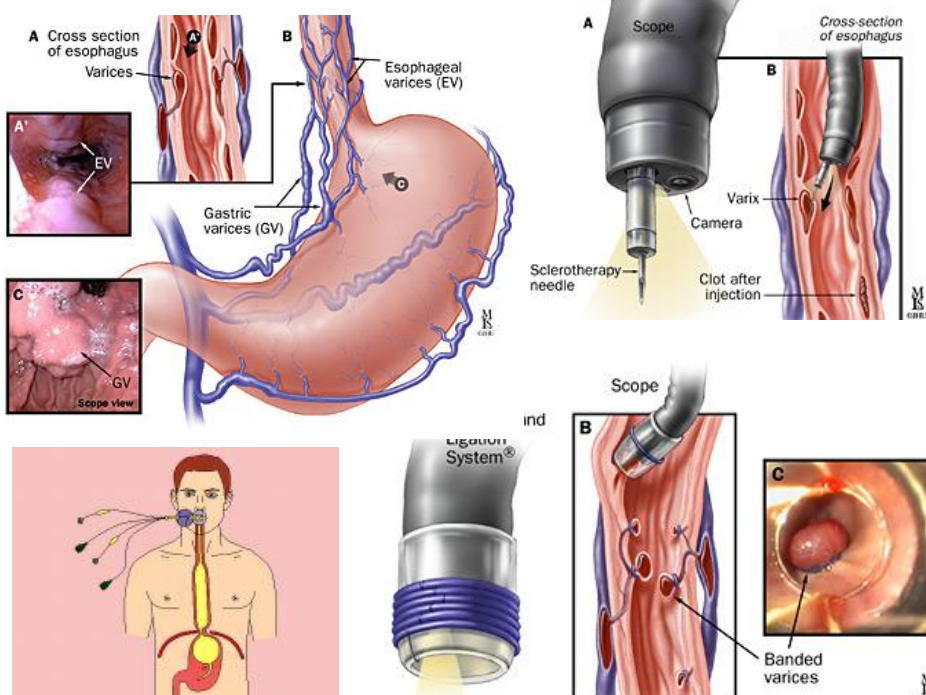
- Pusztulnak a májsejtek, a máj nem tudja az anyagcserében betöltött szerepét ellátni
- Tünet: **sárgaság**, súlyos idegrendszeri tünetek, tudatzavar a felszaporodott mérgek miatt, eszméletlen állapot, coma hepaticum

Vaszkuláris elégtelenség:

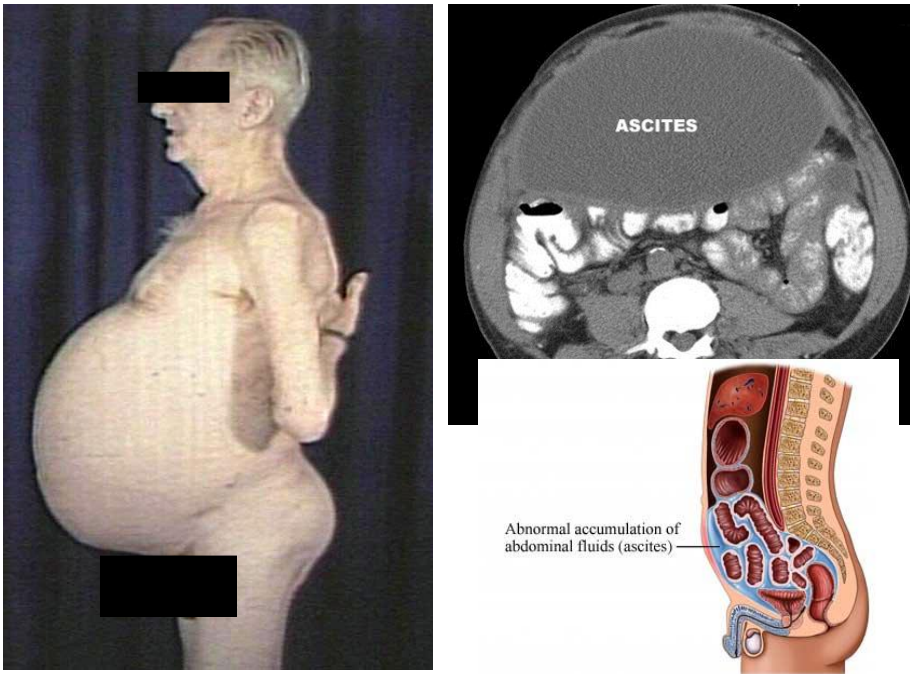
- A v. portae rendszerében fokozódik a nyomás (a nyelőcsőben, gyomorban, hasfali vénák) tágulnak és megrepednek- vérzéseket okoz

Tünetei

- Reggeli hányás
- Bőrön vérzések (csillagnaevusok)
- Sárgaság, bőrvizketés
- Férfiaknál az emlők megnagyobbodnak, a nemi szőrzet nőiessé válik, a herék sorvadnak
- Felszívódási zavarok miatt A és D vit. hiány mely vaksághoz és csontritkuláshoz vezet
- Gyakoriak az aranyerek és a nyelőcsői visszértágulatok amelyek vérzést okozhatnak
- Ascites, láthatók a köldök körüli vénás tágulatok (caput medusae)
- Hasüri folyadék

Az akut hepatitis syndroma

- Virus hepatitisek
  - Hepatitis vírusok: HAV, HBV, HCV, HDV, HEV
  - Nem direkt hepatitis vírusok: Adeno, Herpes, CMV, EBV, Coxsackie, Sárgaláz, stb.
- Bakteriális hepatitis
- Alkoholos hepatitis
- Gyógyszeres hepatitis
- Egyéb

A virus hepatitisek epidemiológiája

- HAV: szociális körülmények, gyermekkor, átfertőződés
- HBV: >5% a populációban fertőzött, 300.millió hordozó
- HCV: kb. 170 millió hordozó
- HEV: Délkelet-Ázsia
- HDV: Mediterrán régió

Virus átviteli utak

- Oro-faecalis: HAV, HEV
- Parenteralis: HBV, HCV, HDV
  - Iv: transfúzió, vér, plazma, egyéb vérkészítmény, iv. kábítószer, műtét, fogászat, sebészet, endoscopia, haemodialysis, testékszer, tetoválás
  - Sexuális: HBV gyakori, HCV alig
  - Vercális: anyáról újszülöttre: HBV gyakori, HCV alig

Vírushepatitisek diagnosztikája

- Hepatitis A vírus
  - Akut fertőzés: HAV-IgM, lezajlott fertőzés: HAV-IgG
- Hepatitis B vírus
  - HBsAg, HBeAg, HBV-DNS, anti-HBcIgG, anti-HBcIgM, anti-HBe, anti-HBs
- Hepatitis C vírus
  - Anti-HCV, HVC RNS, genotípus meghatározás
- Hepatitis D vírus
  - HBsAg pozitivitás mellett anti-HDV ill. HDAg
- Hepatitis E vírus
  - Anti-HEV

Panaszok és tünetek hepatitisben

prodromális szak

- fáradékonyság, étvágytalanság, hányinger,
- fejfájás, gyengeség, bágyatdság
- tompa gyomortáji fájdalom,
- ízületi fájdalom, hőemelkedés vagy láz lehet

manifesztációs szak

- sárgaság
- sötét színű vizelet
- világos színű széklet,
- máj és lépnagyobbodás,
- jobb közérzet

Az akut hepatitis

Labortünetek:

- vizeletben ubg., bi. pozitív,
- vérben transzaminázok / GOT, GPT/, se. bilirubin emelkedett

Gyógyulás: 4-6 hét alatt lezajlik

- a B hepatitisből kialakulhat : **krónikus hepatitis vagy májcirrózis**

Fulmináns hepatitis

- súlyos májsejtpusztulással jár, emiatt a máj kisebb lesz

Tünetek:

- Sárgaság
- Hányás
- Aluszékonyság, zavartság ami eszméletlenségig mehet
- Bőr és nyálkahártyavérzések

rövid idő alatt halálhoz vezet

Fulmináns hepatitis

Kezelés:

- **ágynyugalom**: a sárgaság megszűntéig, a laborleletek javulásáig
- Étrend: energia dús, fehérjeszegény legyen, szigorú alkoholtilalom utána is
- Gyógyszeresen:
  - kezdetben infúzió szükséges lehet
  - Szteroid, hányáscsilapítás
- májtranszplantáció
- Fontos a megelőzés: hepatitisben szenvedő beteg elkülönítése
- Fokozott higiénés eljárás

Idült májgyulladás - Hepatitis chronica

- Krónikus perzisztáló hepatitis -az acut hepatitis elhúzódó alakja
  - a tünetek nem jellemzőek
  - néha hónapokig, évekig eltarthat
  - mindig jó prognózisú, meggyógyul
- Diagnózis: csak biopsziával igazolható

Krónikus aktiv hepatitis /agresszív/

Oka: feltehetőleg vírus vagy gyógyszer által kiváltott autoimmun folyamat

- szegényes tünetek jellemzik
- prognózisa rossz: májcirrózisba, májelégtelenségbe megy át
- egy része megnyugszik, nem progrediál

Diagnózis: májbiopszia alapján

Kezelés:

- pszichés vezetés, nyugtatás
- fizikai és pszichikai kímélet
- súlyos esetben ágynyugalom

Diéta:

- energiadús, fehérjében, szénhidrátban gazdag, zsírszegény legyen
- alkohol fogyasztása tilos!

Gyógyszeresen: Szteroid

Immunszupresszió

Májzsugorodás /Cirrhosis hepatis/

- kórbonctani fogalom
- Lényege: a máj szerkezetének átépülése
- Diagnózis: biopsziával támasztható alá
- Oka:
  - B vagy C vírus okozta hepatitis
  - túlzott alkoholfogyasztás
  - epeutak, epehólyag krónikus gyulladása
  - vaszkuláris eredet /szívelégtelenség/
  - autoimmun eredetű /SLE/, lupoid hepatitis
  - toxikus eredet /májmérgek/

Májzsugorodás Cirrhosis hepatis

Tünetek:

- fáradékonyság, kedvetlenség, gyengeség,
  - haspuffadás
  - jobb bordaív alatti fájdalom
  - Étvágytalanság
- A betegség sokáig kompenzált állapotban van

Májzsugorodás /Cirrhosis hepatis/

A dekompenzáció/ elégtelenség/ tünetei:

- a bőr színének megváltozása /sárgás, fakó/
- Bőrvérzések /csillagnaevusok/
- a tenyér és talp bőre piros
- férfiakon az emlők megnagyobbodása
- a nemi szőrzet nőies jellegű
- a máj és a lép megnagyobbodik
- Ascites /hasviz/ alakul ki
- a hasfalán tág vénás hálózat látható
- nyelőcső visszerek /varicositas/ észlelhető gastroscopia során
- A prognózis rossz!
- Kialakulhat : exogén, endogén coma

Cirrhosis hepatis

Vérzés kialakulása a meggyengült nyelőcsővénák és emelkedett nyomás miatt

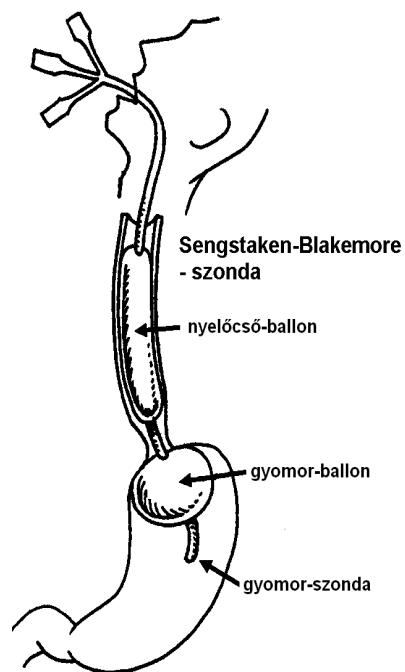
- Alkohol fogyasztása szigorúan tilos, durva, darabos ételeket ne fogyasszon a nyelőcsővarixok megrepedésének lehetősége miatt.
- Az ápolónak folyamatosan figyelemmel kell kísérnie, hogy vannak-e vérzésre utaló jelek
  - széklet, vizelet,
  - köpet,
  - hányás,
  - hypotensio,
  - gyors pulzus,
  - sápadtság,
  - nyirkos bőr.

Cirrhosis hepatis

Vérzés kialakulása a meggyengült nyelőcsővénák és emelkedett nyomás miatt

- Ha a felső gastrointestinum vérzésére utaló tünetek jelentkeznek, azonnal fel kell készülni az oesophagus varix ellátására.
- A beteg intenzív ápolást és ellátást igényel.
- Első tennivaló felmérni a beteg vitális jeleit és a vérzés erősségét.
- **Sengstaken-Blakemore-szonda** lehelyezése
- Transzfúzió adásának ápolói feladatai

Ápolási diagnózis	Ápolási célkitűzés
Fájdalom a májmegnagyobbodás és az ascites következtében.	Fájdalom mérséklése, megszüntetése 1 órán belül.
Hasmenés a májműködés zavara miatt fokozott zsírrűrés következtében.	Hasmenéses epizódok csökkentése.
Táplálkozás zavara a szerv. szükségleteihez képest csökkent energiafelvétel az étvágytalanság, a gátolt fehérje-, zsír-, ch-anyagcsere és a csökkent vitamintárolás következtében.	Az energiaigénynek megfelelő táplálkozás biztosítása 12 órán belül
Fertőzés kockázata a leukopenia és a hypoproteinemia miatt	A fertőzések megelőzése (folyamatosan)
Megromlott közérzet a bilirubin és az epesavak bőrben való felhalmozódása következtében	A szájon keresztüli táplálkozás megkönnyítése 2 órán belül.
Az énkép zavarának kockázata a külső megjelenés előnytelenége miatt	Énkép elfogadása

felmérés	ápolási diagnózis	cél	megvalósítás	értékelés
<p>Szubjektív: A beteg skála alapján számol be fájdalomról</p> <p>Objektív:</p> <ul style="list-style-type: none"> • védekező tartás • önmagára figyelés • visszahúzódás 	Fájdalom a májmegnagyobbodás és az ascites következtében.	Fájdalom csökkentése ,30 perc múlva a NAS-on 2 alatti értékelés	<p>Önálló funkció:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fájdalom felmérés • egyén nyugalomba helyezése • fájdalom okának felderítése <p>Függő funkció:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gyógyszeres fájdalomcsillapítás • nem gyógyszeres fájdalomcsillapítás 	<p>Várható eredmény: Csökken a zavart periódusok száma</p> <p>Eredményesség kritériumai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NAS 2 alatt • nyugodt viselkedés

felmérés	ápolási diagnózis	cél	megvalósítás	értékelés
<p>Kötelező vonások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zavartak a következő funkciók: – öntudat – emlékezet – Figyelem – Tájékozódás – Megértés – gondolkodás • Az alvás és ébrenlét váltakozása. • Pszichomotoros magatartás <p>Nem köt.von.:</p> <p>Téves megértés, hallucinációk, Fokozott éberség, Izgatottság,</p>	Zavartság a vérben felhalmozódó toxinok, anyagcseretermékek miatt kialakuló encefalopatia következtében	A zavart periódusok számának minimalizálása 6 órán belül	<p>Önálló funkció:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zavartság okának felderítése, felmérése • egyén nyugalmanak biztosítása <p>Függő funkció:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a zavartság gyógyszeres befolyásolása. 	<p>Várható eredmény: Az egyén a fájdalom csökkenéséről számol be.</p> <p>Eredményesség kritériumai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vitális paraméterek megfelelő tartományban • nyugodt viselkedés

felmérés	ápolási diagnózis	cél	megvalósítás	értékelés
<p>Kötelező vonások</p> <ul style="list-style-type: none"> •Oedema. •Feszés, fénylő bőr. <p>Nem kötelező vonások</p> <ul style="list-style-type: none"> •A bevétel meghaladja az ürtítést. •Fulladás érzése. •Súlygyarapodás 	Folyadékfőlsleg a portalis pangás miatt	A folyadékfőlsleg csökkentése.	<p>Önálló funkció:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mérje fel az ápoló az étrendi bevitt és a folyadékretencióhoz hozzá járuló szokásokat. <p>Só fogyasztás csökkentése.</p> <p>Tanítsa meg a beteget a következőkre:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Nézze meg az ételek sótartalmát. – Kerülje a gyorsételek, konzervek fogyasztását. – Ízesítsen más fűszerekkel <p>Függő funkció:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az orvos által előírt vízhajtó gyógyszerek bevétele. •Hascsapolás ápolói feladatai 	<p>Várható eredmény:</p> <p>Felsorolja az oedemaképződés okait és megelőzésének módjait.</p> <p>oedemája csökken.</p> <p>Eredményesség kritériuma:</p> <ul style="list-style-type: none"> • haskörfogat kisebb • folyadékfőlsleg miatti fájdalom NAS 2 alatt.

felmérés	ápolási diagnózis	cél	megvalósítás	értékelés
<p>Kötelező vonás:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Laza, vizes széklet •Fokozott gyakoriság <p>Nem kötelező vonás:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Sürgető székelési inger •Élénk bélhangok •Hasfájás 	Hasmenés a vékonybélpan gás miatt kialakuló felszívódási zavar következtében	Hasmenés javulása 3 órán belül.	<p>Önálló funkció:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Széklet megfigyelése •Higiénés szükségletek kielégítése szükség szerint •Étrendi változtatás •Fokozott folyadékbevitel per os <p>Függő funkció:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Gyógyszeres terápia •Székletminta vétel •Folyadékkegyenleg monitorozás 	<p>Várható eredmény:</p> <p>A páciens a hasmenés megszűnéséről számol be.</p> <p>Értékelés kritériumai:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Testsúly •Bőrturgor •Fájdalom NAS 2 alatt.

felmérés	ápolási diagnózis	cél	megvalósítás	értékelés
<p>Kötelező vonás: Aktuális vagy potenciális anyagcsereigényei meghaladják a bevittet</p> <p>Nem kötelező vonás: • izomzat gyenge, feszes • Se albumin csökkent • ingerlékenység</p>	Táplálkozási hiba a szervezet szükségleteihez képest csökkent bevittet a mesenterialis erek pangása, étvágytalanság miatt	Megnövelt táplálékbevittet 2 nap elteltével.	<p>Önálló funkció: • testsúly mérés minden nap ugyanabban az időben • a beteg kedvenc ételeinek felmérése • étkezéshez kellemes légkör kialakítása • többször kevesebb étel fogyasztása</p> <p>Függő funkció: • dietetikus bevonása • vérvétel, labor paraméterek követése • tápszerek adása</p>	<p>Várható eredmény: Megnövelt táplálékbevittetről számol be a beteg.</p> <p>Eredményesség kritériumai: • laborértékek Se albumin nő a normál értékre • testsúly emelkedik • beteg étvágya nő</p>

felmérés	ápolási diagnózis	cél	megvalósítás	értékelés
<p>Kapcsolódó tényezők: • kontaktfertőzés • vektor közvetítésével történő átvittet</p>	Fertőzés kockázata az immunrendszer elégtelen működése miatt	A fertőzés kialakulásának megelőzése folyamatosan.	<p>Önálló funkció: • a fertőzés átvittetnek azonosítása • átvittet megakadályozása a kórházi környezetben (köpeny, kesztyű, lábszák, maszk) • oktassa a beteget a fertőzési lánc továbbterjedésének megakadályozására</p> <p>Függő funkció: • elkülönítés • gyógyszeres terápia-antibiotikum • vénabiztosítás • infúziós terápia • mintavétel (széklet, haemocultura)</p>	<p>Várható eredmény: A fertőzés nem alakul ki.</p> <p>Eredményesség kritériuma: • helyes kézmosás • beteg és a kontaktszemélyek negatív mikrobiológiai eredményei</p>

felmérés	ápolási diagnózis	cél	megvalósítás	értékelés
<p>Kötelező vonás:</p> <ul style="list-style-type: none"> • elkerülő magatartás • csökkent figyelem <p>Nem kötelező vonás:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sírás • folytonos kérdezősködés • remegés • szapora pulzus • hányinger • sápadtság 	Félelem a beavatkozások miatt.	A közérzet javítása 4 órán belül.	<p>Önálló funkció.</p> <ul style="list-style-type: none"> • problémafeltáró beszélgetés • félelem fokának felmérése • interperszonális segítség nyújtása • terápiás távolság megtartása • kliensoktatás relaxációs technikákra <p>Függő funkció:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gyógyszeres kezelés 	<p>Várható eredmény:</p> <p>Az egyénnek sikerül megbirkóznia a félelmeivel.</p> <p>Eredményesség kritériumai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nyugodt magatartás • normál pulzusszám • normál arcszín

Hasmenés a májműködés zavara miatt fokozott zsírrítés következtében.

Kötelező vonások

- Laza, vizes széklet és/vagy fokozott gyakoriság.

Nem kötelező vonások

- Sürgető székelési inger.
- Bélgörcs, hasfájás.
- Élénk bélhangok.
- Nagy térfogatú vagy vízdúsabb széklet.

Hasmenés

AZ EREDMÉNVESSÉG KRITÉRIUMAI

Az egyén a következőkre válik képessé:

- Ismerteti a felismert kiváltó tényezőket.
- Elmagyarázza a beavatkozások lényegét.
- A hasmenés javulásáról számol be.

Ápolói beavatkozások teendők

- Mérje fel az ápoló az okozó vagy hajlamosító tényezők fennállásának lehetőségét: szondatáplálás, étrendi hibák, fertőzött étel, ételallergia, stb.
- Mérsékelje a hasmenést.
  - Függesse fel a szilárd táplálékok adását.
  - Rostmentes folyadékokat adjon (rostmentes gyümölcslé, húsleves).
  - Mellőzze tejtermékek, zsír, teljes gabona, nyers gyümölcs és zöldség adását.
  - Fokozatosan bővítse az étrendet előbb pépes, majd szilárd ételekkel (keksz, joghurt, rizs, banán, almapüré).

Ápolói beavatkozások teendők

- Fokozza a szájon át való folyadékbevitelt, érje el, hogy a vizelet fajsúlya elérje a normális hígságot (világos szalmasárga szín).
- Beszélje le a beteget forró vagy nagyon hideg ételek fogyasztásáról.
- Magyarázza el a betegnek és közeli hozzátartozóinak, milyen beavatkozásokkal lehet a jövőben a hasonló epizódokat megelőzni.

Cirrhosis hepatitis Folyadékfölség a portalis pangás miatt

Kötelező vonások

- Oedema.
- Feszés, fénylő bőr.

Nem kötelező vonások

- A bevitel meghaladja az ürítést.
- Fulladás érzése.
- Súlygyarapodás.

Cirrhosis hepatis Folyadékfölség a portalis pangás miatt

AZ EREDMÉNYESSÉG KRITÉRIUMAI

- Az egyén a következőkre vállalik képessé:
- Felsorolja az oedemaképződés okait és megelőzésének módjait.
- oedemája csökken.

Cirrhosis hepatis Folyadékfölség a portalis pangás miatt

BEAVATKOZÁSOK

- Mérje fel az ápoló az étrendi bevitelt és a folyadékretencióhoz hozzá járuló szokásokat.
- Buzdítsa a beteget só fogyasztásának csökkentésére.
- Tanítsa meg a beteget a következőkre:
  - Az ételek összetételét ismertető szövegben nézze meg a sótartalmat.
  - Kerülje a gyorsételek, konzervek és fagyasztott ételek fogyasztását.
  - Főzzön só nélkül, ízesítsen más fűszerekkel

Cirrhosis hepatis Folyadékfölség a portalis pangás miatt

BEAVATKOZÁSOK

- Kerese a gravitáció hatására összegyűlő venás vért vagy egyéb vénás pangást.
- Beszélje le a beteget szoros öv, nadrág st. Használatáról.
- Az orvos által előírt vízajtó gyógyszerek bevétele.
- Hascsapolás ápolói feladatai

A máj daganatai

1. Jóindulatú daganat
2. Rosszindulatú: primer májkarcinóma: általában májzsugorodásból alakul ki
  - Gyakori a szekundér, áttétes daganat

Tünetek:

- jobb bordaív alatti fájdalom
- sárgaság,
- hőemelkedés
- megnagyobbodott máj

Diagnózis: hasi UH vizsgálat, májscintigráfia, hasi CT vizsgálat, biopszia alapján

A máj daganatai

Az erő kifejtés csökkent tűrése

kötelező vonások

- légzés
  - Nehézlégzés, légszomj
  - a légzésszám igen nagy fokú emelkedése
  - a légzésszám csökkenése
- érverés
  - gyenge
  - pulzusszám csökken
  - pulzusszám erősen emelkedik
  - ritmusa megváltozik
- Vérnyomás
  - erő kifejtés alatt nem emelkedik
  - a diastolés nyomás 15 Hgmm-rel emelkedik

Nem kötelező vonások

- Sápadság vagy cyanosis
- Gyengeség.
- fáradékonyság.
- Zavartság
- szédülés.

A máj daganatai

Az erő kifejtés csökkent tűrése

AZ EREDMÉNYESSÉG KRITÉRIUMAI

Az egyén a következőkre válik képesé:

- Felismeri, milyen tényezők csökkentik fizikai teljesítőképességét.
- Eléri a személyére kiszabott mobilitási maximumot.
- Hypoxiás jelei csökkennek (pulzus, vérnyomás, légzés- szám).
- Mérséklődnek a csökkent tűrőképesség okozta tünetei.

A máj daganatai Az erőkifejtés csökkent tőrése tevékenységek

- Mérje föl az ápoló az egyénnek erőkifejtésre adott válaszát.
- Fokozatosan emelje a fizikai aktivitás mennyiségét.
- Tanítsa meg a beteget, hogyan takarékoskodhat erejével.

A máj daganatai Hyperthermia

Jelek, tünetek, melyek a diagnózishoz társulnak.

Kötelező vonások:

- a testhőmérséklet magasabb, mint 37 °C

Nem kötelező vonások:

- tachycardia
- meleg tapintatú, kipirult bőr
- libabőr
- didergés
- étvágytalanság
- fejfájás
- rossz közérzet

Hyperthermia - kockázati vagy kapcsolódó tényezők

A problémát kialakító tényezők:

- Kórélettani tényezők
- Kezeléssel kapcsolatos tényezők
- Helyzetből adódó tényezők
- Életkori tényezők

A máj daganatai Hyperthermia

AZ EREDMÉNYESSÉG KRITÉRIUMAI

Az egyén a következőkre válik képessé:

- Ismeri a hyperthermia kockázati tényezőit.
- Elmondja, milyen módon lehet a hyperthermiát elkerülni.
- Normális testhőmérsékletet tart fenn.

Ápolói teendők

- A testhőmérséklet csökkentése
  - Fizikális,
  - Kémiai: gyógyszeres

Folyadékbevitel

- Több folyadékra van szüksége,
- Folyadékclip vezetése

A máj daganatai Szorongás

Kötelező vonások

- A tünetek három síkon jelentkezhetnek: testi, érzelmi és értelmi síkon. A tünetek a szorongás mértékétől függenek.

Testi tünetek:

- P ↑, RR ↑
- Reszkető hang/megváltozott hangszín.
- Álmatlanság. Remegés.
- Fáradékonyság és gyöngeség.
- Nyugtalanság.
- Szívdobogás érzése.
- Szapora légzés. Szédülés, ájulás.

Szorongás

Kötelező vonások

Testi tünetek:

- Kipirult vagy
- Erős izzadás.
- Szájszárazság.
- Tág pupilla.
- Különböző fájdalmak
- sápadt arc.
- Hányinger vagy/és hányás.
- Zsibbadás.
- Gyakori vizelés.
- Hő- és hideghullám érzése.
- Hasmenés.

Szorongás

Kötelező vonások

Érzelmi jelenségek

- szorongatottság
  - az önbizalom elvesztése
  - kiszolgáltatottság
  - az önuralom elvesztése
  - feszültség, bezártság
  - képtelen lazítani
  - közelgő katasztrófa sejtése
  - idegesség
  - a kezdeményezőkedv megszűnése
  - vádaskodás
  - önmegvetés
  - összerezzelés
- Az egyénen megfigyelhető:
- ingerlékenység, türelmetlenség
  - hibákat talál magában és másokban
  - dühkitörések
  - visszahúzódás
  - sírásra való hajlam

Szorongás
Kötelező vonások
Értelmi jelenségek

- Csökkent koncentrációképesség.
- Nem vesz tudomást környezetéről.
- Feledékenység.
- Rágódás.
- Múltba fordulás, elfordulás a jelentől és a jövőtől.
- A gondolkodás elakadása (képtelen emlékezni).
- Túlzott éberség.

**AZ EREDMÉNYESSÉG
KRITÉRIUMAI**

Az egyén a következőkre válik képessé:

- Megfogalmazza saját szorongását és megküzdésének módjait.
- Testi és lelki közérzetének javulásáról számol be.
- A szorongás kezelésében hatékony megküzdési módszereket vet be, amelynek eredményeképpen ...

A máj daganatai Szorongás ápolói teendők

- Mérje fel az ápoló a szorongás fokát: enyhe, mérsékelt, súlyos, pánikszerű.
- Nyugtassa meg és vigasztalja meg a beteget.
  - Legyen az érintett egyén közelében.
  - Ne állítsa a beteget döntés elé.
  - Beszéljen vele lassan és nyugodtan, rövid, egyszerű mondatokban.
  - Nézzon szembe saját aggodalmával és ne vegye át a beteg szorongását.
  - Mutasson empátiás megértést.
- Csökkentse a beteget érő ingereket (pl. helyezze a szorongó beteget nyugodtabb szobába); korlátozza a Szintén szorongó többi beteggel vagy családtaggal való érintkezést.

A máj daganatai Szorongás ápolói teendők

- Amikor a szorongás már annyira oldódóban van, hogy a beteget oktatni lehet, legyen a segítségére a szorongás felismerésében, oktassa problémamegoldó magatartásra.
  - Biztassa a beteget hasonló szorongásos helyzetek felidőzésére.
  - Kutassa ki, milyen más magatartás lett volna célravezető, ha a megküzdés módjai elégtelennek bizonyultak.
- Siessen a haragos egyén segítségére.
- Ha mód van rá, gondoskodjék olyan tevékenységről, amely csökkenti a lelki feszültséget (pl. testi erő kifejtés, játék).

Zavartság

Kötelező vonások

- Zavartak a következő funkciók:
  - öntudat
  - figyelem
  - megértés
  - emlékezet
  - tájékozódás
  - gondolkodás
- Az alvás és ébrenlét váltakozása.
- Pszichomotoros magatartás (reakcióidő, a mozdulatok sebessége, a beszéd folyamatossága, akaratlan mozgások, kézírás).

Nem kötelező vonások

- Téves megértés,
- Fokozott éberség,
- Izgatottság.
- hallucinációk
- illúziók

AZ EREDMÉNVESSÉG KRITÉRIUMAI

Az egyén a következőkre válik képessé:

- Csökken a zavart periódusok száma.
- .

BEAVATKOZÁSOK

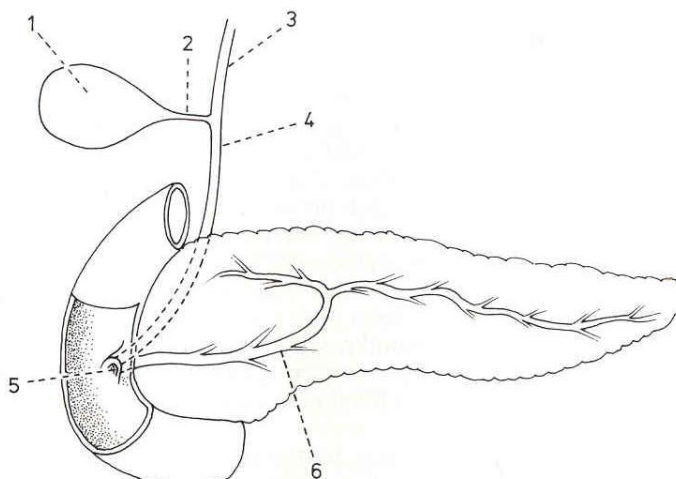
- Mérje föl az ápoló, milyen oki vagy járulékos tényezők állnak fenn
- Segítse elő a személy integritásérzésének javítását szolgáló kommunikációt.
  - hogyan látják a zavartságot (az érintett személy hozzátartozói).
  - Gondoskodják a család, a hozzátartozók és a gondviselők oktatásáról.
  - Tartsa magát az együtt érző, tisztelettudó ellátás normáihoz.
  - Szerezzen értesüléseket, milyen tárgykörök lehetnek hasznosak
  - Biztassa a hozzátartozókat és gondviselőket, hogy beszéljenek a beteggel lassan, átlagos hangmagassággal és hangerővel
  - Őrizze meg a kellő tiszteletet és a kapcsolatot.

BEAVATKOZÁSOK

- Figyeljen, mit mond a beteg.
- Ragadja meg a beteg beszédének értelmes részét, erre alapítva folytassa a társalgást.
- Szólítsa néven a beteget, minden alkalommal mutakozzék be; érintse meg, ha a beteg ennek örül.
- Gondoskodják megfelelő mennyiségű és minőségű sensoros ingerről.
  - Tájékoztassa a beteget térben és időben.
  - Hozzátartozók hozzanak be ismerős tárgyakat
- Beszélgessen

BEAVATKOZÁSOK

- Előzze meg az egyén sérülését.
- Segítse elő a beteg biztonságát.
  - Alakítsa ki környezetét úgy, hogy a beteg tudjon járkalni.
  - Tartsa a környezetet tisztán, rendben.
  - Tárolja a gyógyszereket, tisztítószeret és egyéb mérgező anyagokat hozzáférhetetlen helyen.
- Ha a beteg nem tudja a hívógombot használni, gondoskodjék más eszköztől.
- Lehetőleg ne alkalmazzon korlátozó eszközöket; nézzen más lehetőségek után.

56. ábra. Májon kívüli epeutak
 1. vesica fellea, 2. ductus cysticus, 3. ductus hepaticus, 4. ductus choledochus, 5. papilla duodeni, 6. hasnyálmirigy fő kivezető csöve

Epekőbetegség /cholelithiasis/

- A kő elhelyezkedhet: a/ az epehólyagban
b/ az epeutakban
- Nőknél gyakoribb
- Az epekőképződést okozhatja:
  - epepengás
  - az epeutak fertőződése
  - az epe összetételének megváltozása
- Tünetek:
  - epekőroham: görcsös jobb bordaív alatti fájdalom
  - hányinger, hányás
  - sárgaság
- Vannak néma kövek is, ezeket véletlenül lehet megtalálni hasi UH vizsgálat során

Epekőbetegség /cholelithiasis/

- Szövődmények:
  - az epehólyag perforációja
  - májtályog, ha az epehólyag-gyulladás ráterjed a májon belüli epeutakra

Diagnózis:

- hasi UH vizsgálat alapján,
- ERCP /endoszkópos retrográd cholangiográfia/

Kezelés: Műtét

- Acut rohamban: görcsoldó, fájdalomcsillapító adása

Epehólyag-gyulladás: cholecystitis

- Oka: epepangással járó fertőzés: E. Coli, Giardia lamblia
- Heveny epehólyaggyulladás:

Tünetei:

- heves jobb bordaív alatti fájdalom
- láz
- sárgaság
- az epehólyag tájéka érzékeny
- gyorsult We, fehérvérsejtszám emelkedés, se.bilirubin emelkedés

Kezelés:

- ágynyugalom
- folyékony pépes , zsír- fűszermentes étrend
- infúzió adása, láz és fájdalomcsillapítás
- görcsoldás
- Antibiotikum
- Előbb - utóbb műtét, mert ennek háttérében leggyakrabban epekövesség áll!

felmérés	ápolási diagnózis	cél	megvalósítás	értékelés
<p>Szubjektív: A beteg skála alapján számol be fájdalomról</p> <p>Objektív: • védekező tartás • önmagára figyelés • visszahúzódás</p>	<p>Jobb bordaív alatti fájdalom az epehólyag görcse miatt</p>	<p>Fájdalom csökkentése ,30 perc múlva a NAS-on 5 alatti értékelés</p>	<p>Önálló funkció: • fájdalom felmérés • egyén nyugalomba helyezése • fájdalom okának felderítése</p> <p>Függő funkció: • gyógyszeres fájdalomcsillapítás •nem gyógyszeres fájdalomcsillapítás</p>	<p>Várható eredmény: Az egyén a fájdalom csökkenéséről számol be.</p> <p>Eredményesség kritériumai: • NAS 5 alatt • nyugodt viselkedés</p>

Heveny hasnyálmirigy gyulladás epidemiologia

- Gyakorisága világszerte növekvő tendenciát mutat, becsült incidenciája 1-5/10 000 lakos évente.
- az esetek 80%-ában enyhe lefolyású, három-hét nap alatt gyógyul;
- a betegek 20%-ánál súlyos fokú pancreatitis képében jelentkezik, ennek mortalitása 10-15% körüli

Heveny hasnyálmirigy gyulladás pancreatitis acuta

Oka:

- epekövesség,
- túlzott alkoholfogyasztás, bőséges étkezés

Tünetek:

- hirtelen jelentkező, görcsös övszerű hasi fájdalom
- hányinger, hányás
- renyhe bélmozgás: néma has alakulhat ki
- hőemelkedés, láz
- gyakran sokkos állapot
- gyorsult We, emelkedett fehérvérsejtszám,
- magas se. amiláz és vizelet amiláz szint, magas vércukorszint

Heveny hasnyálmirigy gyulladás pancreatitis acuta

Kezelés:

- ágynyugalom
- koplaltatás, infúzió adása,
- a gyomornedv leszívása,
- fájdalomcsillapítás,
- Antibiotikum

Fájdalom

MEGHATÁROZÓ JELLEGZETESSÉGEK

Szubjektív:

- a fájdalomról a beteg szavakban vagy skála segítségével számol be

Objektív:

- védekező tartás és viselkedés
- önmagára figyelés
- beszűkült érdeklődési kör (csökkent időérzék, visszahúzódás, megzavart gondolkodási folyamat)
- a beteg igyekszik saját figyelmét a fájdalomról elterelni (nyögés, sírás, fel-alá járkálás, mások társaságának, feladatoknak a keresése, nyugtalanság)
- Fájdalmas arckifejezés (megtört, fájdalmas tekintet, eltorzult vonások).
- Megváltozott izomtónus (a lazaságtól a merevségtől minden előfordulhat).
- Olyan vegetatív válaszelenségek, amelyeket stabilis idült fájdalomban nem lehet észlelni (erős izzadás, vérnyomáscsökkenés, szapora pulzus, tág szembogár, szapora, gyér vagy szabálytalan légzés).

Fájdalom

AZ EREDMÉNYESSÉG KRITÉRIUMAI

Az egyén a következőkre válik képessé:

- Beszámol arról, hogy mások is megerősítik fájdalma fennállását.
- Beszámol a fájdalom csökkenéséről, amely a (megnevezett fájdalomcsökkentő) rendszabály hatásaként következett be.

Ápolói beavatkozások teendők

- Mérje föl az ápoló az egyén által érzett fájdalmat, határozza meg a legnagyobb és a legkisebb fájdalom mértékét.
- Szolgáltasson pontos tájékoztatással a hozzászokástól való félelem elosztatására.
- Éreztesse a beteggel, hogy elfogadja fájdalomra adott reakcióját.
  - Ismerje el a fájdalom valóságát.
  - Hallgassa végig figyelmesen a beteg fájdalommal kapcsolatos aggodalmait.
  - Közölje vele, hogy igyekszik fájdalmát megítélni, hogy jobban megértse természetét (nem azt ellenőrzi, valódi-e fájdalma).
- Kérdezze ki a családot, nem vallanak-e téves nézeteket a fájdalomról vagy leküzdéséről.

Ápolói beavatkozások teendők

- Gondoskodjék arról, hogy a beteg napközben is tudjon pihenni, éjjel pedig legyen módja megszakítás nélkül aludni.
- Tanítsa meg a beteget valamelyik olyan módszerre, amellyel akut fájdalom idején elterelheti saját figyelmét a fájdalomról (Pl. számolja meg egy kép elemeit).
- Tanítsa meg noninvazív fájdalomenyhítő módszerekre.
- Lássza el a beteget az előírt fájdalomcsillapító gyógyszerrel úgy, hogy optimális legyen a hatása.
- Fájdalomcsillapító beadása után 30 perc múlva térjen vissza a beteghez, és ellenőrizze, hatott-e a szer.

felmérés	ápolási diagnózis	cél	megvalósítás	értékelés
<p>kötelező vonások:</p> <ul style="list-style-type: none"> •légzés •érverés •Vérnyomás változások <p>Nem kötelező vonások:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Sápadtság vagy cyanosis •Gyengeség. •fáradékonyság. •Zavartság •szédülés. 	<p>Az erő kifejtés csökkent tőrése az anyagcsere-folyamatok megváltozása miatt</p>	<p>Az erőforrások mobilizálása, az erő kifejtés ésszerűsítése 12 órán belül</p>	<p>Önálló funkció:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mérje föl az ápoló az egyénnek erő kifejtésre adott válaszát. <p>Fokozatosan emelje a fizikai aktivitás mennyiségét.</p> <p>Tanítsa meg a beteget, hogyan takarékoskodhat erejével.</p> <p>Függő funkció:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gyógyszeres fájdalomcsillapítás •nem gyógyszeres fájdalomcsillapítás 	<p>Várható eredmény: Az egyén a erőforrásait jól használítja.</p> <p>Eredményesség kritériumai: Vitális paraméterek norm. tartományban.</p>

Idült hasnyálmirigy gyulladás Pancreatitis chronica

Oka:

- alkoholizmus,
- immunfolyamat

Tünetek:

- étkezés vagy pszichés megterhelés utáni hasi fájdalom
- puffadás
- testsúlycsökkenés
- a széklet hasmenéses vagy szorulásos

Kezelés:

- zsírszegény diéta, szigorú alkoholtilalom
- enzimkészítmény adása
- fájdalomcsillapítás
- műtét

A hasnyálmirigy daganatai

- A/ Jóindulatúak: Cysták
- B/ Rosszindulatúak: Karcinóma : főleg férfiaknál, idős korban alakul ki,
- -fájdalmatlan sárgaság a bevezető tünet

Kezelés: Műtét

[Bayerdörffer E](#), [Lehn N](#), [Hatz R](#),
Medical Department II, Klinikum
Grosshadern, University of Munich,
Germany.
[Gastroenterology](#) [1992, 102(5):1575-82]

Belgyógyászati ápolástan
Allbaugh, Bonnie
Medicina Könyvkiadó Rt., 1999

Ápolási diagnózisok,
Lynda Juall, Carpenito,
Budapest, 1996.

Klinikai alapismeretek a belgyógyászat köréből ápolónők
részére,
Kornéth Anikó,
Medicina, Budapest, 2006.